

Posudek oponenta na disertační práci RNDr. Kláry Vočadlové „Vývoj pleistocénního zalednění české části Šumavy (Případová studie z okolí Černého a Čertova jezera)“ doktorského studijního programu Fyzická geografie a geoekologie na PřF UK v Praze

Hodnocená disertační práce RNDr. Kláry Vočadlové „Vývoj pleistocénního zalednění české části Šumavy (Případová studie z okolí Černého a Čertova jezera)“ (202 p., včetně 45 obr. a 17 tabulek a dalších 18 p. příloh) byla vypracována v průběhu doktorského studia programu Fyzická geografie a geoekologie na PřF UK v Praze. Celkově je tato práce Kláry Vočadlové velmi zdařilá, metodicky je preferován komplexní přístup k řešené problematice. Struktura studie je velmi uspokojivá, přehledně a racionálně uspořádaná, rozbor datových zdrojů a jejich zpracování až do úrovně interpretace jsou podrobně vysvětleny a korektně dokumentovány. Předložené výsledky regionálně zaměřeného geomorfologického výzkumu ve vybrané oblasti české části Šumavy jsou nesporně zajímavými poznatky pro širší paleogeografické korelace vývoje přírodního prostředí střední Evropy. Poloha, kvalitativní a kvantitativní znaky reliktních glaciálních a periglaciálních tvarů jsou hodnoceny jako prostředek pro rekonstrukci lokálního vývoje reliéfu v mladším kvartéru. Autorka popsala výsledky vyhodnocování dosavadní publikované české literatury o řešeném tématu, dokumentovala terénní práce na významných lokalitách nejen na Šumavě, ale i v dalších oblastech České republiky. Preferovala kombinované postupy geomorfologického výzkumu, což je nyní v mezinárodním měřítku metodologicky velmi rozvíjený a perspektivní přístup. Oceňuji nesporně výborné zvládnutí výběru a sumarizace dostupných či nově zjištěných dat a různorodých údajů do originálně pojatého textu. Disertační práce Kláry Vočadlové je zejména v analytických částech velmi podrobná a argumentačně korektní. Racionální výklad vybraných témat je vhodně doprovázen rozsáhlou grafickou a tabelární dokumentací.

Podstatou činnosti oponenta je ovšem kritické hodnocení volby témat, cílů, metodických přístupů průběhu zpracování zadaných úkolů a zejména dosažených tvůrčích výsledků předložené výzkumné práce. Zaměřím se nyní jak na formální, tak (zejména) na odborné nedostatky předložené disertace Kláry Vočadlové. Písemný styl autorky je kultivovaný a stylisticky velmi bohatý. V tomto ohledu je však častým nedostatkem její snaha vysvětlit či prostě uvést příliš mnoho sdělení v jedné větě či odstavci. Tímto způsobem se vytvářejí gramaticky nesprávné obraty a vazby (nemluvě o překlepech), navíc jsou v dlouhých větách podstatná sdělení zastřena souřadně postavenými detailními resp. v daném kontextu nevýznamnými údaji. Seznam použité literatury je patřičně rozmanitý a pečlivě zpracovaný.

Pouze upozorňuji, že citace se lépe hledají, pokud je rok vydání práce uveden přímo za autory a nikoliv až v koncové části bibliografických záznamů. Nepřehledně jsou vytištěny texty k přílohám č. II – VI, což je ovšem pouze technická chyba. Texty v obrázcích a tabulkách lze často (bohužel) uspokojivě číst pouze s lupou. U tabulky 12 na str. 97 chybí sloupec Čertova jezera (viz správně např. tab. 18), občas chybí citace v textech k obrázkům, např. u obr. 6. Kapitola 3 je připravena velmi precizně, rozhodně však není „teoretickým úvodem“ jak se uvádí v jejím názvu a také další termín „nadregionální souvislosti“ (používáno opakovaně) je podivný. Struktura autoreferátu je v pořádku, ale jeho náplň je z textů práce zčásti vybrána velmi nešikovně. Tato skutečnost je do značné míry odrazem chybného koncepčního zpracování souborné kapitoly 7 (viz též připomínky níže), a to hlavně v části autoreferátu „Výsledky a diskuze“. Zde je mimo jiné dokonce preferována analýza vrtného jádra a je zařazena také morfometrická tabulka, která v anglické verzi autoreferátu chybí, což je vlastně dobře. Souhrn výsledků výzkumu není příliš zdařilý. Název disertační práce je složitý a při porovnání se skutečným obsahem výzkumné studie je dokonce i nepřesný.

Systematická snaha autorky hodnocené práce o 1) průběžné porovnávání získaných údajů ze studované oblasti s dalšími regiony a lokalitami mimo území Šumavy, 2) vysvětlování metodických a širších poznatkových základů řešených výzkumných problémů je velmi sympatická a svědčí o velmi dobrém profesním zvládnutí zvoleného tématu disertace. Při tomto pojetí hlavních částí rukopisu je však nezbytné zařadit též soubornou kapitolu, v níž by byly uspořádány dílčí proudy výzkumné práce do celkového souhrnu nových analytických i interpretačních výsledků výzkumu vývoje pleistocenního zalednění na Šumavě. Tuto úlohu však kap. 7 (str. 171 – 181) rozhodně nesplňuje, a to především z následujících důvodů:

- 1) Opakovat dílčí cíle a jim odpovídající (poněkud triviální) hypotézy ze str. 16 a 17 je zbytečné. (Tento postup by snad byl vhodný při výuce studentů nebo při přednášce na odborném semináři.)
- 2) Texty (t. zv.) obecných závěrů v kap. 7.1 by měly být správně uváděny až za kap. 7.2, v níž jsou popisovány detailní závěry vyplývající z geomorfologického výzkumu. Prioritou textů kap. 7.2 by měly být (převážně) samostatně uváděné výsledky ze šumavského území a pak by měla následovat stručná sdělení o širších regionálních srovnáních. Rozsáhlé diskuze o těchto srovnáních jsou již navíc detailně (i variantně) uváděny v kap. 6. i v předešlých kapitolách.
- 3) V hlavních částech práce není podrobněji sděleno – a tedy ani v textu kap.7 shrnuto – jaké byly základní rysy souboru povrchových tvarů před vznikem zalednění na Šumavě. Při tom je z kontextu řady metodických, kompilačních i analytických odstavců rukopisu zřejmé, že

autorka si je podstatného významu charakteru a typů předglaciálního reliéfu, atd. pro vývoj (nejen) horského zalednění velmi dobře vědoma.

4) Klárou Vočadlovou zvolený přístup k diskuzi a interpretacím rozsáhlých analytických výsledků práce (kap. 5 až 7) není bohužel završen souvislým popisem paleogeografického vývoje (vzhledem ke zvolenému tématu práce především glaciálního i postglaciálního) vybrané oblasti Šumavy v pleistocénu (a holocénu). V podstatě je ponecháno na odborně zasvěcených čtenářích, aby si tyto historicko-genetické aspekty výzkumného tématu sestavili z „mozaiky“ dříve publikovaných údajů a řady nových zjištění či interpretací sami.

Pro ústní část obhajoby mám pro autorku následující otázky: 1) Popište konkrétní projevy a význam svahových procesů při přetváření stěn, svahů a dna karů v oblasti Černého a Čertova jezera během holocénu, případně i s uvedením porovnání těchto procesů s ostatními lokalitami karů, které v České republice při porovnávání se Šumavou popisujete. 2) Jaký je Váš odborný pohled na publikované práce o existenci reliktů po kamenných ledovcích v Čechách a na Moravě (které však v disertaci neuvádíte) a na jejich paleoklimatický resp. paleogeografický význam v evropském prostoru ? 3) Pokud vyslovujete názory o úspěšné časové korelaci Vámi studovaných mladokvartérních sedimentů na Šumavě s lokalitami v Grónsku, Francii, Velké Británii, apod., proč se podrobněji v diskuzi nezabýváte jejich prostorovou a časovou korelací s dalšími typy stratigraficky významných sedimentů kvartérního stáří (především) na území Českého masivu ? 4) Vaše práce se zabývá (cituji) „vývojem pleistocénního zalednění české části Šumavy“, což se podle Vaší koncepce týká převážně (pouze ?) mladého pleistocénu a starší části holocénu. Avšak jaké paleogeografické procesy a jevy převládaly ve hřbetové části Šumavy v obdobích elsterského a hlavního stadia sálského glaciálu ?

Celkové hodnocení:

Výzkumné cíle disertační práce Kláry Vočadlové byly dosaženy. Výsledky hodnocené studie a publikační činnost autorky svědčí o tom, že má velmi dobré tvůrčí schopnosti a celkové předpoklady pro další řešení specializovaných výzkumných úkolů. Disertační práci RNDr. Kláry Vočadlové „Vývoj pleistocénního zalednění české části Šumavy (Případová studie z okolí Černého a Čertova jezera)“ hodnotím celkově jako výbornou a velmi doporučuji její přijetí k obhajobě na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Praha, 31. srpna 2011

Prof. RNDr. Jan Kalvoda, DrSc.